

K debatě o územních limitech těžby uhlí: **8 až 9 desetin evropských zásob musí zůstat v zemi**

Česká diskuse o prolomení dávno stanovených limitů, za nimiž už nemá jámová těžba uhlí v Podkrušnohoří pokračovat, se soustřeďuje na aspekty místní a regionální.

Je zde ale aspekt globální, s implikacemi mezinárodními a v rámci EU. Existuje jednoznačná deklarace všech států světa, že chtějí zabránit, aby globální oteplení překročilo hodnotu 2 K (dvou kelvinů, což je totéž, jako dvou stupňů Celsia). Za tento konsensus vděčíme zejména Evropské unii, která je tahounem světových snah o ochranu klimatu. Pro EU je ochrana klimatu prioritou nejen verbální – ohledně snižování svých emisí přijala jasné závazky a pro další léta je hodlá zesilovat. Je dávno známo, že aby oteplení nepřesáhlo dva stupně, musí většina známých zásob fosilních paliv zůstat nevytěžena. To se týká především uhlí. To proto, že jeho zásoby jsou větší než zásoby ropy a zemního plynu dohromady, že spotřebu uhlí lze snížit snáze (užívá se hlavně pro výrobu elektřiny, pro niž existují trvale udržitelné alternativy), i že jeho těžba a využívání má velké škodlivé dopady.

Práce publikovaná v *Nature* v lednu 2015 vypočítala, jaká množství zásob fosilních paliv musí (pro dodržení mnohokrát deklarovaného cíle nepřekročit v oteplení 2 K) zůstat nevytěžena, a to v jednotlivých zemích či skupinách zemí, s ohledem na jejich hospodářství a přijatelný rozvoj. Pro Evropu bez zemí býv. Sovětského svazu to v případě uhlí činí 89 % (či v krajním případě „jen“ 78 %, to by platilo při masivním rozvoji tzv. CCS, čili zachytu CO₂ ze spalin a jeho ukládání v geologických formacích, který je považován za nepravděpodobný), viz tabulku v oné práci (McGlade & Ekins 2015).

Česko je v emisích CO₂ z fosilních paliv na obyvatele na evropské špici, podobně je tomu v ohledu emisí historických, od počátku průmyslové revoluce. Na špici je i v těžbě hnědého uhlí, o něž v případě „prolomení limitů“ jde: v roce 2012 bylo v objemu národního úhrnu těžby na 11. místě na světě, v přepočtu na obyvatele je druhé za Řeckem (viz Wikipedie, heslo [Braunkohle](#)). Všechny státy na světě mají sobecký zájem své vlastní zásoby fosilních paliv využít co možná úplně. Jenže to prostě udělat nesmějí, nemají-li být podmínky pro obyvatelnost Země zásadně poškozeny. Je nepředstavitelné, jak by Česko mohlo obhajovat, že ze svých zásob nakonec využije mnohem větší podíl, než je přípustné pro EU (plus nečlenské státy Norsko, Švýcarsko, Srbsko, Černou Horu a Makedonii) jako celek.

Mnohé české uhlí prostě má a musí zůstat v zemi, alespoň do poloviny století, spíše do konce století, ne-li navěky. Místo otevírání dalších těžeb je nezbytné masivně investovat do obnovitelných zdrojů energie, a to v rámci Evropy jako celku. Má-li být **cíl nepřekročit 2 K** splněn, musí být investice nesmírně velké a rostoucí. Začátek toho má být i ten, že kapitál fosilních firem se začne přelévat do nefosilní výroby elektřiny a do snižování spotřeby tepla. Cíl dostatečně rychle dekarbonizovat světovou ekonomiku se zdá být už na samé hranici technických možností, ne-li za ní (Loftus et al. 2015), nicméně světový konsensus diktuje, abychom takovou cestu nastoupili. Uvažovat o tom, že z českých ložisek uhlí vytěžíme i to, co jsme se už před čtvrt stoletím rozhodli nechat pod zemí, ač klimatická změna působená globálním oteplováním trápila tehdy u nás nanejvýš hrstku odborníků, je absurdní.

RNDr. Jan Hollan, Ph.D.,

pracovník Centra výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i. a Ekologického institutu Veronica

Odkazy:

Loftus, Peter J., Armond M. Cohen, Jane C. S. Long & Jesse D. Jenkins. 2015. „A Critical Review of Global Decarbonization Scenarios: What Do They Tell Us about Feasibility?“. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change* 6 (1): 93–112. doi:10.1002/wcc.324. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/wcc.324/abstract> .

McGlade, Christophe & Paul Ekins. 2015. „The Geographical Distribution of Fossil Fuels Unused When Limiting Global Warming to 2 °C“. *Nature* 517 (7533) (leden 8): 187–190. doi:10.1038/nature14016. <http://www.nature.com/nature/journal/v517/n7533/full/nature14016.html> .